

Kas ir krusta kari, kur un kāpēc tie norisinājās?

1. uzdevums

Sasniedzamais rezultāts

Izvērtējot avotus, secināšu, kā mainījās kristiešu uzskati par karu.

1.1. Izlasi avotus! Atbildi uz jautājumiem!

Avots A

Jēzus Kristus atziņas par karu, kuras atrodamas Bībelē

Laimīgi miera nesēji, jo viņi tiks saukti par Dieva bērniem.	Mateja evaņģēlijs, 5:9
Tad Jēzus tam sacīja: “Liec savu zobenu atpakaļ vietā, jo ikviens, kas zobenu pacels, no zobena ies bojā.”	Mateja evaņģēlijs, 26:5
Bet es jums saku: nestājieties pretim ļaunumam; ja kāds tev sit pa labo vaigu, tam pagriez arī otru.	Mateja evaņģēlijs, 5:39
Un viņš (Kristus) tiem (kas devās sludināt viņa mācību) piekodināja neko neņemt līdzī ceļā kā vien spieķi, nedz maizi, nedz somu, nedz vara naudu jostā.	Marka evaņģēlijs, 6:8
Un Jēzus sāka tiem stāstīt: “Visi jūs nicinās mana vārda dēļ, bet, kas pastāvēs līdz galam, tas tiks izglābts.”	Marka evaņģēlijs, 13:13

Avots B

Hiponas (pilsēta Ziemeļāfrikā) bīskapa Augustīna (354–430) mācības par taisnīgu karu fragmenti (šajā laikā Romas impērijā iebruka barbari)

Pēc Augustīna domām, taisnīgs karš ir

- tāds, kas kalpo miera atjaunošanai;
- tāds, kas vēršas pret acīm redzamu netaisnību;
- tāds, kas ir pamatots ar Dieva vai likumīga valdnieka gribu. Ja karu sāk valdnieks, tas jāpiesaka un jāpamato, balstoties uz likumu;
- tad, ja karotāji bez vajadzības nepārkāpj Dieva baušļus, piemēram, nenokauj un nelaupa.

Avots C

Pāvesta Leona IV (valdīja no 847. līdz 855. gadam) vēstule frankiem (laiks, kad arābu pirāti uzbruka Itālijai)

“Tagad mēs ceram, ka neviens no jums netiks nogalināts, bet mēs vēlamies, lai jūs zināt, ka Debesu valstība tiks piešķirta kā atlīdzība tiem, kas tiks nogalināti šajā karā. Jo Visvarenais zina, ka viņi zaudēja dzīvību, cīnoties par ticības patiesību, par savas valsts saglabāšanu, it īpaši kristiešu aizstāvības dēļ. Un tāpēc Dievs tad piešķirs atlīdzību, kuru mēs esam nosaukuši.”

Jautājumi

- Kādus cilvēkus Jēzus cildina un kādiem paredz bojāeju?
- Ko Jēzus iesaka darīt cilvēkam, kuram dara pāri?
- Kā, pēc Jēzus domām, ir jādodas sludināt viņa mācību?
- Kādu likteni viņš paredz tiem, kuri sludinās viņa mācību?
- Kā karš var kalpot miera ajaunošanai?
- Kādu netaisnību var palīdzēt novērst karš?
- Kā valdniekam jārīkojas kara laikā?
- Kā tu domā – kāpēc Augustīns izvirzīja šādas prasības?
- Kā tu saproti pēdējo prasību? Vai to var viegli īstenot?
- Ko pāvests sola karavīriem?
- Kā tu domā – kāpēc šim solījumam tolaik bija liela nozīme?

1.2. Secini!

- Kāda bija sākotnējā kristiešu attieksme pret karu?
- Kas lika šo attieksmi mainīt?
- Kā kristieši centās attaisnot to, ka viņi piedalās karos un rīko tos?
- Kur vēl pagātnē vai mūsdienās pastāv līdzīgas kara un miera problēmas?

2. uzdevums

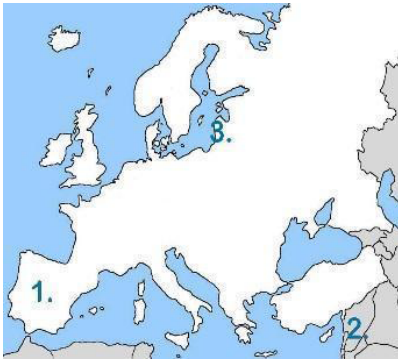
Sasniedzamais rezultāts

Noteikšu, kur norisinājās krusta kari un kuru pasaules teritoriju vēsturi tie ietekmēja.

Krusta karu ideja aizsākās ar to, ka pāvests Urbāns II saņēma no Bizantijas imperatora Aleksija II lūgumu palīdzēt cīņā pret turkiem seldžukiem. Pāvests nolēma aicināt bruņiniekus ne tikai karot ar turkiem, bet ieņemt kristiešiem svēto Jeruzalemes pilsētu Palestīnā. To jau pirms turkiem bija pakļāvuši musulmaņi. Pirmais karš bija veiksmīgs, un pāvesti par krusta kariem pasludināja arī karus citās zemēs.

1. solis

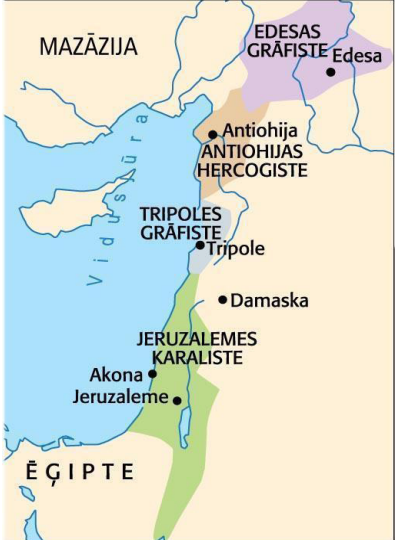
Izpēti kartoshēmas! Tā tu noteiksi, kādos virzienos un ar kādiem panākumiem risinājās kari.

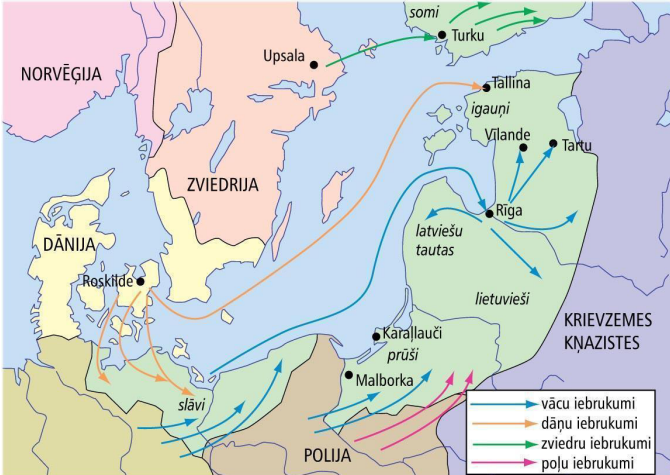
1. Pireneju pussala Pussalu jau 8. gadsimtā bija iekarojuši musulmaņi un pakļāvuši vietējos kristiešus. Ap 718. gadu kristieši sāka atkarošanu jeb rekonkistu. Pāvesti to pasludināja par krusta karu.		3. Baltijas jūras piekraste Baltijas piekrastē dzīvoja tautas, kuras vēl nebija pieņēmušas kristīgo ticību. Pāvesti nolēma atbalstīt garīdzniekus, kas devās tās kristīt, un arī te pasludināja krusta karus.
---	---	--

Sekas. Pēc 400 gadu ilgiem kariem krustneši likvidēja musulmaņu valstis. To vietā izveidojās kristiešu karalistes.	2. Palestīna Pirmajā krusta karā bruņinieki izveidoja Palestīnā savas valstis, jo vietējie musulmaņu valdnieki nespēja tiem pretoties. Te radās arī bruņinieku ordeņi. Galvenā valsts bija Jeruzalemes karaliste. Vēlāk musulmaņu valdnieki sāka atgūt zaudētās zemes, un nākamajos deviņos karos eiropieši centās tās aizstāvēt.	Sekas. Krustneši iekaroja šīs zemes. Vietējās tautas kristīja ar varu. Daļā šo zemju izveidojās jaunas valstis, kurās iekarotāji valdīja pār vietējām tautām, daļu pievienoja tām valstīm, no kurām nāca bruņinieki.
--	--	--

2. solis

Izmantojot kartoshēmas, mēs varam izzināt gan karu norises gaitu, gan to, kuras mūsdienu valstis kari ietekmēja.

1. Krusta kari Pireneju pussalā	2. Krusta kari Palestīnā: krustnešu valstis
 Pussalu jau 8. gadsimtā bija iekarojuši musulmaņi un pakļāvuši vietējos kristiešus. Ap 718. gadu kristieši sāka atkarošanu jeb rekonkistu. Pāvesti to pasludināja par krusta karu. Pēc 400 gadu ilgiem kariem krustneši likvidēja musulmaņu valstis. To vietā izveidojās kristiešu karalistes.	 Pirmajā krusta karā bruņinieki izveidoja Palestīnā savas valstis, jo vietējie musulmaņu valdnieki nespēja tiem pretoties. Te radās arī bruņinieku ordeņi. Galvenā valsts bija Jeruzalemes karaliste. Vēlāk musulmaņu valdnieki sāka atgūt zaudētās zemes, un nākamajos deviņos karos eiropieši centās tās aizstāvēt.

3. Krusta kari Baltijas jūras piekrastē	
	Baltijas jūras piekrastē dzīvoja tautas, kuras vēl nebija pieņēmušas kristīgo ticību. Pāvesti nolēma atbalstīt garīdzniekus, kas devās tās kristīt, un arī te pasludināja krusta karus. Krustneši iekaroja šīs zemes. Vietējās tautas kristīja ar varu. Daļā šo zemju izveidojās jaunas valstis, kurās iekaro-tāji valdīja pār vietējām tautām, daļu pievienoja tām valstīm, no kurām nāca bruņinieki.

Apkopojot uzzināto, atbildi uz jautājumiem!

- Kur notika krusta kari?
- Kur kari beidzās krustnešiem veiksmīgi un kur – neveiksmīgi?
- Kuras valstis kristieši veidoja pussalā karu laikā?
- Kuras valstis izveidojās karu noslēgumā?

Sameklē mūsdienu karti un noskaidro, kuras valstis pussalā pastāv mūsdienās! Ja vari, noskaidro, kādā veidā te ir saglabājušies agrākie mazo karalistu nosaukumi!

3. uzdevums

Sasniedzamais rezultāts

Apkopojot, analizējot faktus un avotus, secināšu, kādi bija krusta karu kopīgie cēloņi.

3.1. Izvēlies kādu no zemēm, kurā notika krusta kari, un sameklē internetā tādas vietas attēlu, kas liecina par krusta kariem vai to sekām! Izveido informatīvo lapiņu ar attēlu un parakstu, kurā izskaidro, kas attēlā redzams un kā tas saistīts ar krusta kariem!

Kā paraugu vari izmantot piemērus.

		
Pazemes gaitenī Akonā (mūsdienās – Izraēlā), kur karu laikā slēpās krustneši. Akona bija pēdējā krustnešu pilsēta Palestīnā.	Mošeja Seviljā (Spānijā), kas pārveidota par katoļu katedrāli. Pēc rekonkistas lielākā daļa mošeju tika pārveidotas par kristiešu baznīcām.	Somijā izdota pastmarka, kas veltīta Somijas zviedriem. Krusta karu laikā Somiju pakļāva zviedri, bet mūsdienās tie ir Somijas mazākumtautība.

Attēli: Wikimedia Commons

3.2. Krusta kari sākās ar pāvesta aicinājumu bruņiniekiem. Tomēr pēc tā, ka vēlāk karotājiem pievienojās arī citas cilvēku grupas, vēsturnieki secina, ka krusta kariem faktiski bija vairāki cēloņi. Noskaidro tos!

Avots A

Fragments no pāvesta Urbāna II runas garīdznieku un bruņinieku sapulcē (koncilā), kas notika Francijas pilsētā Klermonā

“[...] (Turki), nelaimes cilts, cilts, kas ir pilnīgi atsvešināta no Dieva [...], ir iebrukusi šo kristiešu zemēs un izpostījusi tās ar zobenu, laupīšanu un uguni [...] Tā ir vai nu pilnībā iznīcinājusi Dieva baznīcas, vai arī tās atdevusi savas reliģijas rituāliem [...] Tad kuram, ja ne jums (bruņiniekiem), ir jārīkojas, lai atriehtu šos pāridarījumus un atgūtu šīs teritorijas? [...] Tad pieņemiet šo (kara) gājienu kā savu grēku atlaišanu, kas nodrošinās jums mūžīgu slavu debesu valstībā!”

Avots B

Rietumeiropā viduslaikos pastāvošie īpašie uzskati par Jeruzalemes pilsētu

- Jeruzalemē atrodas Svētā kapa baznīca, kur zem viena jumta ir Jēzus Kristu kapa vieta (tur notika augšāmcelšanās brīnums) un soda vieta Golgāta. Ticīgie turp devās svēceļojumos un cerēja, ka svētvietas dziedēs viņu slimības.
- Viduslaikos Rietumeiropā bija populāras pasaules kartes, kurās Jeruzaleme attēlota kā pasaules centrs, no kura var iegūt varu pār visām citām zemēm.
- Viduslaikos bija populāra leģenda par Mūžīgās jaunības avotu, kas dziedē visas slimības, ievainojumus un dod mūžīgu jaunību. Daudzi uzskatīja, ka tas atrodas Jeruzalemē.

Avots C

Dažādu vēsturnieku minētie fakti

- Pāvesti vairākkārt bija izteikuši neapmierinātību ar to, ka Svētā kapa baznīca Jeruzalemē atrodas pareizticīgo, nevis katoļu baznīcas varā.
- Bruņiniekus, kas iebruka Palestīnā un Eiropas ziemeļos, atbalstīja tirgotāji, dodami savus kuģus. Iekarotajās zemēs tirgotāji ierīkoja savas apmetnes un, tur apmetušies, iepirka vietējo tautu piedāvātās preces.
- Uz krustnešu iekarotajām zemēm Pireneju pussalā un Eiropas austrumos pārcēlās arī zemnieki un iekārtoja tur savas saimniecības.
- Vēl pirms pirmā krusta kara uz Jeruzalemi bija devušies trūcīgie. Viņi ticēja, ka Jeruzalemē tos gaida brīnumi un pārticīga dzīve.
- Pirms pirmā krusta kara Eiropā bija strauji pieaudzis bruņinieku skaits. Daudzi no viņiem nespēja atrast sev nodarbošanos, jo prata tikai karot.
- Ja kādā valstī notika cīņa par varu, pāvesti atbalstīja to valdnieku, kas piekrita doties krusta karā.

3.3. Aizpildi tabulu!

Atceries!

Cēlonis – notikums, norise, kas izraisa citu notikumu, norisi. Lai noteiktu cēloni, jāmeklē atbilde uz jautājumu “kāpēc?”.

1. tabula. Krusta karu cēloņi

Cēloņa veids	Cēlonis	Fakti, kas par to liecina
Politiskie (saistīti ar valstu un tautu attiecībām, valdnieka varu, cīņu par varu un ietekmi)		
Reliģiskie (saistīti ar ticību Dievam, Dieva brīnumiem, cilvēka pienākumiem pret Dievu)		
Saimnieciskie (saistīti ar iespēju gūt ienākumus, veidot savus uzņēmumus)		
Demogrāfiskie (saistīti ar noteiktas grupas iedzīvotāju skaita palielināšanos/samazināšanos, iespējām tos uzturēt, nodarbināt)		

Jā nevari uzreiz noformulēt cēloņus, vispirms atbilde uz jautājumiem!

- Kā pāvests pamato – kāpēc bruņiniekiem jādodas karā?
- Kā tu saprati – ko pāvests sola tiem, kas dosies karā? Kā tu domā: kāpēc šāds solījums bija iedarbīgs?
- Kādi “brīnumi”, pēc eiropiešu domām, bija atrodamī Jeruzalemē?
- Kā tu domā: kāpēc cilvēkiem tos bija svarīgi iegūt?
- Kāpēc pāvestiem varēja būt svarīga Svētā kapa baznīca?
- Kā tu domā: kāpēc tirgotāji atbalstīja bruņiniekus?
- Kas varētu mudināt zemniekus pārcelties uz jaunām un nepazīstamām zemēm?
- Kā varētu izskaidrot trūcīgo došanos uz Jeruzalemi?
- Kā karus varēja ietekmēt bruņinieku skaita pieaugums?
- Ko ar savu atbalstu karā ejošiem valdniekiem panāca pāvesti?

4. uzdevums

Kā krusta kari Palestīnā ietekmēja kristiešu un musulmaņu attiecības?

Sasniedzamais rezultāts

Noskaidrošu, kas vieno un kas atšķir kristīgo ticību un islāmu.

4.1. Atceries, ko tu esi jau apguvis par musulmaņu un kristiešu uzskatiem, un aizpildi tabulu!

2. tabula. Kristiešu un musulmaņu uzskati

Jautājums	Kristiešu uzskati	Musulmaņu uzskati	Tavs salīdzinājums
Cik pasaulē ir dievību?			Kopīgais.
			Atšķirīgais.
Kam Dievs darījis zināmu, kādus likumus cilvēkiem jāievēro, lai iegūtu dvēseles nemirstību?			Kopīgais.
			Atšķirīgais.
Kurā grāmatā var uzzināt Dieva gribu?			Kopīgais.
			Atšķirīgais.
Kas cilvēkam jāievēro?			Kopīgais.
			Atšķirīgais.
Kāpēc Jeruzaleme ir svarīga pilsēta ticīgajiem?			Kopīgais.
			Atšķirīgais.
Kā kristiešiem un musulmaņiem jāizturas citiem pret citu?			Kopīgais.
			Atšķirīgais.

Avots A

Būtiskākie Medīnas konstitūcijas principi

Pirms krusta kariem musulmaņu attiecības ar kristiešiem noteica Medīnas konstitūcija. Tas bija likums, kuru radīja pats Muhameds.

1. Visu ticību pārstāvjiem musulmaņu valstī ir jābūtu droši.
2. Tiem, kuri nav musulmaņi, pienākas tādas pašas politiskās un kultūras attīstības tiesības kā musulmaņiem, viņi var brīvi ievērot savas tradīcijas.
3. Ja musulmaņu valstij, kurā dzīvo arī kristieši, kāds uzbrūk, nemusulmaņiem jādodas karā, jāziedo tam savi līdzekļi. Ja musulmaņi karo par savu ticību, tad nemusulmaņiem šajā karā nav jāpiedalās.

Avots B**Hronika "Franku darbi"**

“(Svētajā Jeruzalemes Tempļa kalnā mūsu vīri) nogalināja un kāva cilvēkus līdz pat [...] templim, kur slaktnis bija tik liels, ka mūsu vīri bradāja pa asinīm līdz potītēm [...]

(Vēlāk) lielās smakas dēļ (karaspēka komandieri) lika visus mirušos izmest aiz (Jeruzalemes) mūriem, jo visa pilsēta bija piepildīta ar līķiem; un tā dzīvie vilka mirušos aiz vārtiem, salika tos kaudzēs. Neviena nekad nebija redzējis vai dzirdējis par tādu cilvēku nokaušanu, jo apbedīšanas sarti no viņiem tika veidoti kā piramīdas, un neviena nezināja to skaitu, izņemot vien Dievu.”

Avots C**Hronists Fulhers no Šartras**

“(Jeruzalemes) [...] templī tika nogalināti 10 000 cilvēku. Patiešām, ja jūs tur būtu bijuši, jūs būtu redzējuši, ka mūsu kājas ir krāsotas līdz potītēm ar nogalināto asinīm. Bet ko man vairāk stāstīt? Neviena no tiem, kas tur slēpās no iebrucējiem, nebija palicis dzīvs; ne sievietes, ne bērni netika saudzēti.”

Avots D

**Jurists Ali ibn Tahirs al Sulami (miris 1106. gadā) no Damaskas
pasludina musulmaņu svēto karu džihādu pret kristiešiem.**

“(Kad krustneši ieradās Palestīnā) [...] musulmaņi tur bija vāji [...] līdz (krustneši) iekaroja vairāk, nekā bija viņu lielākās cerības [...] un iznīcināja un pazemoja daudzas reizes tik cilvēku, cik viņi vēlējās [...] Viņu vēlmes visu laiku vairojās, jo viņiem šķita, ka (musulmaņi) baidās no viņiem, un tie darbosies tālāk, kamēr visi būs viņu gūstekņi [...] Bet, ja kāda (mūsējo) grupa ir vāja, tad citu pienākums ir palīdzēt tai cīnīties, lai uzvarētu nelabo [...] Ja ienaidnieks uzbrūk pilsētām (kur ir mūsu ticības brāļi), tad citu pienākums ir būt tur vīrus, kamēr tie tur būs pietiekami. Esiet gatavi – Dievs ir apžēlojies par jums, dodams jums šo svēto karu un pienākumu aizstāvēt savu reliģiju un savu brālību [...] Ņemiet to ar labu laimi, ko piešķir Dievs! [...] Ziniet – Dievs apžēlojies par jums pēc tam, kad jūsu pravietis (Dievs svētī viņu!) apsolīja savas tautas (musulmaņu) uzvaru pār visiem ienaidniekiem. Tāpēc var būt, ka jūs esat tie izredzētie (kas to gūs), nevis citi! [...]”

4.2. Grupās kopīgi apspriediet izlasītos vēstures avotus un atbildiet uz jautājumiem!

- Ko kristiešiem garantēja musulmaņi?
- Kā šī konstitūcija nodrošināja to, ka kristieši un musulmaņi vienā valstī jūtas vienoti?
- Kas notika Jeruzalemē?
- Kā tu domā: kā krustneši varētu attaisnot savu rīcību? Kādas varēja būt tādas rīcības sekas?
- Kāpēc **Ali ibn Tahirs al Sulami** aicina doties karā? Ko viņš sola tiem, kuri karos?
- Kas **Ali ibn Tahirs al Sulami** uzskatiem par karu ir kopīgs ar kristiešu izteiktajām domām?
- Kādas problēmas arābu attiecībās ar Rietumiem saskata **arābu rakstnieks Amīns Mālufs**?
Kā tu domā: kāpēc viņš izmanto al Mari izteicienu?

4.3. Sarīkojiet diskusiju par tematu “Kristieši un musulmaņi: kā veidot saskanīgas attiecības?”.

Diskusijā pārrunājiet:

- kāpēc šis jautājums ir kļuvis aktuāls;
- kas ir bijuši un kas ir domstarpību cēloņi;
- kā abām pusēm būtu iespējams vienoties un atrast kopīgas vērtības.

5. uzdevums

Kā notika krusta kari Baltijā, un kādi bija to rezultāti?

Sasniedzamais rezultāts

Salīdzinot kristiešu un nekrīstīto tautu uzskatus par dievišķo, noteikšu iespējamās vardarbīgas kristīšanas sekas.

5.1. Izlasi viedokļus un atbildi uz jautājumiem tā, kā to darītu krustnesis, un tā, kā to darītu nekrīstītās tautas pārstāvis!

Avots A

Krustnešu viedoklis

Dievs ir tikai viens. Viņš nosaka visu cilvēka dzīvē. Tā kā Dievs ir radījis visus cilvēkus, arī nekrīstītās tautas viņu reiz pazina. Vēlāk šīs tautas nonāca ļauno spēku varā un sāka pielūgt viltus dievības. Ja tās negrib atgriezties pie Dieva, tās jāsoda ar visu bardzību. Tāda ir Dieva griba.

Nekrīstīto tautu pārstāvju viedoklis

Dievības ir vairākas, un katra pārzina kādu dabas spēku. Viena pārzina lietu, cita – vēju vai auglību. Cilvēkiem ir jāciena dievības un jāziedo tām, lai iegūtu labu ražu, veiksmi kaujās, dzīvotu pārticīgi un droši. Ja cilvēki novērsīsies no šīm dievībām, tās cilvēkus sodīs.

- Cik dievību ir pasaulē?
- Kā dievības ietekmē cilvēku dzīvi?
- Kādas dievības cilvēkiem jālūdz? Kāpēc?

5.2. Izvirzi un pamato prognozes!

- Kā varētu rīkoties nekrīstītās tautas, ja kristīgo ticību tām uzspiedīs ar varu?
- Kā varētu rīkoties krustneši, lai nostiprinātu ticību?
- Kā abu pušu rīcība varētu iespaidot šo zemju nākotni?

5.3. Veic vēsturisko izmeklēšanu un uzraksti apsūdzību: “Krusta karotāji vairāk domāja par savas varas nostiprināšanu nekā par kristīgajiem principiem”!

6. uzdevums

Kādas bija Livonijas raksturīgākās iezīmes, kādu mantojumu tā atstājusi Latvijas teritorijā?

Sasniedzamais rezultāts

Iepazīšu Livonijas uzbūvi un izveidošu vizītkartes virtuālai enciklopēdijai.

6.1. Izveido Livonijas valstu un Rīgas vizītkartes interneta enciklopēdijai! Lieto piedāvāto vārdnīcu! Kā piemēru izmanto doto sagatavi!

3. tabula. Paraugs vizītkartes izveidei

Valsts nosaukums	
Valsts simboli <i>(Ieliec attēlus! Uzraksti parakstus!)</i>	Valdnieka amata nosaukums: Kur apmetās valdnieks: Kas palīdzēja valdniekam vadīt valsti:
Interesanti fakti ...	
Attēli, kas raksturo valsti <i>(Ieliec attēlus! Uzraksti parakstus!)</i>	

Rīga	
Pilsētas simboli <i>(Ieliec attēlus! Uzraksti parakstus!)</i>	Pilsētu pārvaldīja: Pilsētnieku organizācijas: Savienība, kurā ietilpa pilsēta:
Interesanti fakti ...	
Attēli, kas raksturo Rīgu <i>(Ieliec attēlus! Uzraksti parakstus!)</i>	

6.2. Prezentē savu darbu klasei un aicini to novērtēt!

6.3. Iedomājies, ka tu esi kāda ārvalstu valdnieka sūtnis, kam jānovēro situācija Livonijā un jādod padomi savam valdniekam, kā veidot attiecības ar Livoniju. Izlasi dotos faktus! Izmantot informāciju, uzraksti atbildes uz jautājumiem! Pamato tās ar izlasītajiem faktiem!

Rīgas arhibīskaps	• Amatā iecēla Romas pāvests. • Pārvaldīja ne tikai savu valsti, viņam bija vara pār citiem Livonijas bīskapiem, kā arī visām baznīcām ordeņa zemēs. • Varēja uzlikt baznīcas sodus citiem Livonijas valdniekiem. • Nebija stipra karaspēka. Arhibīskaps vai nu algoja karavīrus, vai deva bruņiniekiem lēņus, lai tie piekristu dienēt viņa labā. Bruņinieki par dienestu prasīja arvien lielākas brīvības un arvien mazāk pakļāvās arhibīskapam. • Ja sākās strīdi ar ordeni, ordeņa bruņinieki ne reizi vien sagūstīja Rīgas arhibīskapu. Daži arhibīskapi tāpēc pat neieradās Livonijā un dzīvoja pāvesta galmā. • 14. gadsimtā Rīgas arhibīskapi sāka sasaukt un vadīt Livonijas valstu pārstāvju sanāksmes – landtāgus, kuros centās pieņemt Livonijai kopīgus likumus.
Livonijas ordeņa mestrs	• Amatā visbiežāk iecēla Vācu ordeņa vadība, jo Livonijas ordenis bija tā sastāvdaļa. • Pārvaldīja lielāko daļu Livonijas zemju un lielāko karaspēku Livonijā. Ordenī bija ap 300–500 bruņinieku, un tam piederēja aptuveni 60 stipras pilis. • Regulāri rīkoja karagājienus uz Lietuvu un Krievzemes kņazistēm. • Panāca, ka par Kurzemes bīskapiem kļūst tikai Livonijas ordeņa brāļi, centās noteikt arī to, kas valdīs citās bīskapijās, un ar pāvesta atļauju valdīja arī pār Rīgas arhibīskapiem. • Bija atkarīgs no ordeņbrāļiem un viņu strīdiem. Daudzi mestri amatā pavadīja tikai 2–3 gadus. Bija mestrs, kuru brāļi apcietināja, bet citu strīdā pat nogalināja.
Rīgas pilsēta	• Lielākā un bagātākā Livonijas pilsēta. • Bagātības guva no tā, ka Livonijas valdnieki pilsētai deva īpašas tiesības. Lielākā daļa Livonijas preču kā vietējiem, tā iebrāukušajiem tirgotājiem bija jāpārdod rīdziniekiem, un tikai viņi drīkstēja tās pārdot tālāk ārzemniekiem. • Visu Livonijas pastāvēšanas laiku starp Rīgas arhibīskapu un Livonijas ordeņa mestru ritēja cīņa par varu Rīgā. Rīdzinieki centās kļūt neatkarīgi vai biežāk nostājās arhibīskapa pusē, jo tas mazāk kontrolēja pilsētu. • Livonijas valdnieki parasti biedēja rīdziniekus ar to, ka atceļ īpašās tiesības vai slēgs ceļus uz pilsētu. Tomēr tas nebija izdevīgi pašiem valdniekiem. Pilsēta viņiem maksāja lielus nodokļus.

Padomā!

- Kāda Livonijā bija Rīgas arhibīskapa vara? Ar ko viņš varēja būt neapmierināts?
- Kāda Livonijā bija ordeņa mestra vara? Ar ko viņš varēja būt neapmierināts?
- Kāda ietekme Livonijā bija Rīgai? Kā rīdzinieki varēja panākt to, ko vēlējās?
- Ko varētu uzskatīt par varenāko cilvēku Livonijā? Kāpēc?
- Kā tu ieteiktu rīkoties savam valdniekam, ja viņš gribētu noslēgt ar Livoniju tādu līgumu, kuru ievērotu visi?
- Kā būtu jārīkojas valdniekam, kas gribētu padarīt Livoniju vāju?

6.4. Apkopojot un izvērtējot faktus par pārmaiņām, kuras Latvijas zemēs radīja Livonija, secini, kāda bija šī vēstures posma loma Latvijas attīstībā!

4. tabula. Pārmaiņas vietējo tautu dzīvē

Jautājums	Pirms Livonijas	Livonijā	Kā tu vērtē šīs pārmaiņas?	Pamato vērtējumu!
Kāda reliģija pastāvēja Latvijas zemēs?				
Kādas celtnes cēla Latvijas zemēs?				
Kādi raksti bija atrodamī par Latvijas zemēm?				
Kādās kopībās dzīvoja Latvijas zemju iedzīvotāji?				
Kas valdīja pār Latvijas zemēm?				

6.5. Izveido gida mapi ceļojumam uz tev tuvāko Livonijas laika liecību! Tā var būt Livonijas laikā celta pils, pils drupas, baznīca.

Ko tu vari apkopot mapē?

Galvenās ziņas par šo objektu	Objekta attēlus	Papildu informatīvo materiālu	Atraktivitātes
• kad tas celts, kas to licis celt (ja zināms) • kas tur mitinājies, kas tur noticis laika gaitā • ko tur būtu vērts apskatīt • kas tur notiek mūsdienās	• plānus (senos un mūsdienu) • agrāko gadsimtu zīmējumu, gravīras, gleznas • arheologu atrastās lietas objektā • mūsdienu fotogrāfijas • attēlus no notikumiem, kas tur mūsdienās risinās	• teikas, ko par šo vietu stāsta • rakstus no preses par neseniem notikumiem šajās vietās	• mīklas (krustvārdu, burtskaitļu), ko tu varētu uzdot par šo objektu • orientēšanās (meklēšanas) vai citas spēles

Uzdevumi pašnovērtējumam**1. Ieraksti tabulā divus krusta karu cēloņus! Paskaidro, kāpēc tos var uzskatīt par cēloņiem!**

	Krusta karu cēlonis	Kāpēc to var uzskatīt par cēloni?
1.		
2.		

2. Pārbaudi, vai tu esi izpratis, kādos virzienos notika krusta kari!

Ieraksti tabulā četras mūsdienu valstis, kuru vēsturē noteikti būs stāsts par kādu krusta karu! Norādi, kas piedalījās šajā karā un kādas bija tā sekas!

	Valsts	Kara raksturojums
1.		
2.		
3.		
4.		

3. Pārbaudi, vai tu izprati galvenos krusta karu notikumus Latvijas zemēs!

Izvērtē šos apgalvojumus! Paskaidro savu vērtējumu (kāpēc tā var vai nevar apgalvot)!

Ja apgalvojums ir pareizs, vērtējuma ailītē velc krustiņu, ja nepareizs, – atstāj tukšu!

Apgalvojums	Vērtējums	Paskaidrojums
1. Latvijas tautas kopīgi cīnījās pret vācu iebrucējiem.		
2. Lai nostiprinātu savu varu, vācieši cēla mūra pilis.		
3. Vācu bruņinieki vienmēr uzvarēja kaujās ar vietējām tautām.		
4. Bija vietējo tautu valdnieki, kas karu laikā sadarbojās ar vāciešiem.		
5. Visilgāk vācu uzbrukumam pretojās zemgaļi.		

4. Pārbaudi, vai tu esi izpratis, kā bija veidota Livonija!

Tev doti vairāki numurēti apgalvojumi par Livonijas iekārtu un valstiņām. Ieraksti apgalvojuma numuru tajā tabulas ailītē, uz kuru tas attiecas!

Livonijas ordeņa valsts	Rīgas arhibīskapija	Livonijas bīskapijas	Rīgas pilsēta	Livonijas landtāgs

1. To pārvadīja bruņinieku vėlēts mestrs.
2. To pārvaldīja rāte.
3. To pārvadīja bīskaps.
4. To pārvadīja arhibīskaps.
5. Te pieņēma lēmumus, kas bija jāpilda visiem Livonijas valdniekiem.
6. Tai bija spēcīgākā armija Livonijā.
7. Te darbojās ģildes un cunftes.
8. Tās valdnieks pieņēma svarīgākos lēmumus par Livonijas baznīcu.
9. Tādas bija Kurzemē, Tērbatā, Sāmsalā.

5. Pārbaudi, vai tu proti izvērtēt krusta karu un Livonijas lomu Latvijas vēsturē!

Pārdomā, ko tu uzzināji par krusta kariem un Livoniju! Apraksti divas pārmaiņas, kas notika šo norišu laikā, un izvērtē tās – vai tās bija ieguvums Latvijas tautām, zaudējums vai arī tajās var saskatīt gan vienu, gan otru! Paskaidro savu vērtējumu!

	Pārmaiņas	Tavs vērtējums	Vērtējuma paskaidrojums
1.			
2.			